

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ю.н. Борис Владимиров Велчев, преподавател по наказателно право в Софийския университет „Св. Климент Охридски”, за дисертационния труд на Ваня Христова Несторова „ПОЛИТИКИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ: ДИНАМИКА И ВЪЗДЕЙСТВИЕ“

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност 05.11.01 „Социология“

Изисква се известно научно самочувствие да приемеш да напишеш рецензия на дисертационен труд извън тясната ти научна специалност. В случая нямах особени колебания по две причини.

Първата е, че добре познавам автора на труда – г-жа Ваня Несторова, с която съм работил в прокуратурата. Знам нейните възможности на юрист, знам и конкретния ѝ практически принос в работата на прокуратурата в противодействието на изпирането на пари. Знам, че повечето от резултатите в тази област са постигнати с личното ѝ участие – и методическо, и в разследването. Ваня Несторова е кариерен прокурор. Тя е минала по всички нива в прокуратурата и в момента е прокурор във Върховната касационна прокуратура. Освен това, г-жа Несторова е и магистър по европейско право.

Втората причина е, че представеният дисертационен труд има и частично интердисциплинарен характер, което отбелязва и авторът на с. 11. Това ми даде самочувствието, че мога да бъда полезен в рецензирането на труда.

Съвсем разбираемо, разсъжденията и оценките ми ще бъдат концентрирани в онези части на дисертацията, които имат правен характер.

Още в увода авторът Ваня Несторова очертава четири амбициозни задачи (с.10). Съвсем основателен е изводът в заключението, че ги е изпълнила. Избраната тема е актуална и подчертано дисертабилна.

Дисертационният труд е оформен по правилата и е изготвен самостоятелно от автора въз основа на богата литература, включваща множество източници на български и английски език. В структурно отношение той обхваща увод, три глави и заключение и е разработен в обем от 228 страници, заедно с приложенията.

Авторефератът е изготвен по правилата и пълно и достоверно отразява съдържанието на дисертационния труд и направените научни приноси. По време на докторантурата са изготвени седем публикации (статии и доклади в научни университетски издания и сборници), свързани с темата на дисертацията.

Общото впечатление от дисертационния труд е положително. Избраната тема е изключително актуална, тя се отнася до наболял обществен проблем, надхвърлящ проблемите на ежедневната прокурорска работа. Разработването на този проблем от позициите на висш прокурор е допринесло за високото качество на труда.

Мога убедено да заявя, че поставените от автора цели на дисертационния труд са били изпълнени. За това е помогнала и отличната структура на изложението.

Какво вече посочих, структурата на труда съдържа три глави.

В първата глава се прави „теоретико-концептуална реконструкция“ на изпирането на пари. Изведена е работна дефиниция на това понятие и е разгледана тезата за неговата трифазност. Внимание е отделено на спецификата на престъплението от гледна точка на мястото му в престъпния процес, разнообразието на методите и способите за неговото извършване, участници, условия на изпълнение, трудности при измерване на мащабите му. Очертан е кръгът на потенциалните предикатни

престъпления и е представена динамиката в разширяване на неговия обхват.

Втората глава е посветена на глобалните, регионални (в рамките на Съвета на Европа и Европейския съюз) и национални политики за изпирането на пари и на тенденциите в тяхното развитие. Подробно са представени основни в областта на превенцията и наказателното преследване на това престъпление международни стратегически документи и нормативни актове (конвенции и директиви). Направен е и паралел между развитието на националните и международните политики в тази област на противодействие.

В третата глава е направена оценка на резултатите от тези политики, включително и през призмата на прокурорската практика. Представена е собствена на автора методология за оценка на въздействието на политиките за ограничаването на изпирането на пари, основана и на емпирични изследвания. В края на главата са обобщени основните изводи на автора.

Езикът на дисертанта е много добър, прецизен, без правни неточности. В крайна сметка основните изводи са били убедително представени и защитени без излишно многословие. Изложението е аналитично, умело са използвани исторически и интердисциплинарни методи. Като цяло, работата се характеризира с доброто аргументиране на защитаваните научни разбирания.

Езикът на дисертацията е подчертано академичен, без това да прави изложението трудно достъпно и за по-широка читателска аудитория.

Бих искал да отбележа, че напълно споделям позицията на дисертанта за съдържащите се в дисертационния труд научни приноси, отразени в представената справка.

Ще си позволя да посоча и някои допълнителни приноси, които според мен имат особено място за положителната оценка на труда.

Не просто изброени, а добре систематизирани са основните правни особености на престъплението изпиране на пари (с.18-19), както и трите му основни компонента (с. 23).

Заслужава да бъде отбелязано детайлното изследване на възможните проявни форми на преобразуването на придобитото по престъпен начин имущество (с. 26 и сл.).

Добре е обоснована работната дефиниция на изпирането на пари, която е в основата на целия дисертационен труд (с. 28). В определението са отразени направените бележки на предварителното обсъждане в катедрата.

Важен ми се струва изводът на с. 32, че изпирането на пари няма за цел получаването на печалба, а единствено запазване на средствата и укриване на престъпния им произход.

Въпреки принципното съгласие на автора с трифазния характер на дейността по изпиране на пари, приносен за теорията на наказателното право е изводът, че осъществяването и на една от тях може да обуслови наказателна отговорност за извършителя (с. 35). Приносен ми се струва и изводът за това, че възможността за изпиране на пари е важен мотив за последваща престъпна дейност (с. 37).

Оригинален е подходът на автора да анализира изпирането на пари в контекста на другите, често пъти незабелязани последици от това престъпление (с. 39 и сл.). Не може да не бъде споделен и изводът на с. 47, че изпирането на пари има съществено значение за увеличаването на престъпността.

Систематизирането и анализът на политиките, свързани с превенцията на (с. 59 и сл., 87 и сл.) също имат приносен характер.

Аргументирано е направена връзката на противодействието на изпирането на пари и последните изменения в чл. 53 НК (с. 97).

Аргументиран е и приносен извод за развитието на политиките на мерките за противодействие на изпирането на пари (с. 103-107) -

разширяване на обхвата на предикатните престъпления, на обхвата на придобитото от престъпната дейност имущество, криминализиране на допълнителни форми на изпирането на пари и поставянето на акцент върху конфискацията на престъпното имущество, включително и от юридически лица.

Основателно авторът поставя въпроса за несъздадения междуведомствен съвет за мониторинг и анализ на противодействието на изпирането на пари (с. 135).

Изводите от емпиричните проучвания са особено интересни за мен, но като читател без научната компетентност да ги коментира.

Не мога да не отбележа, че динамиката в осъдителните присъди, посочена в таблицата на с. 151 до голяма степен се дължи и на личните усилия на дисертанта като прокурор във ВКП.

Висока оценка трябва да бъде дадена на анализа на перспективите за подобряване на политиките за противодействие на изпирането на пари (с. 173 и сл.). По същество, анализът на дисертанта на тези перспективи е довел до нов модел на пълноценна държавна политика в тази област.

Накрая, дисертантът незаслужено е подценил изключително интересните изводи в Приложение № 1 (с. 178 и сл.), които могат да намерят място в основното изложение на дисертационния труд.

Критичните ми забележки са незначителни и се свеждат главно до препоръки за усъвършенстване на труда. Авторът има голям практически опит по дела със „смесени“ потоци от престъпни и легални средства. Би било интересно този нейн опит да бъде споделен.

Уместно би било и по-детайлното разглеждане на темата за връзките между докладваните сигнали за изпиране на пари, образуваните досъдебни производства и произнесените присъди. (с. 142-143).

Посочването и на с. 159 на влезлите в сила осъдителни присъди за изпиране на пари като критерий за оценка на въздействието на държавната

политика по противодействието на това престъпление би направило работата по-издържана. Същото се отнася и до извода във връзка с ефективността на прилагането на превантивното законодателство (с. 168), ако констатациите относно процеса на докладване на съмнителни сделки или операции бъдат доуточнени съобразно направения анализ относно техния брой/качество.

Разбира се, тези бележки по никакъв начин не ме разколебават при общата положителна оценка на дисертационния труд.

Дисертационният труд „Политики за противодействие на изпирането на пари: динамика и въздействие“ съдържа теоретични обобщения и решения на значими научни и приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения на наказателноправната теория и представляват значителен и оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ). Дисертационният труд показва, че дисертантът Ваня Несторова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в областта на наказателното право, като демонстрира качества и умения за самостоятелни научни изследвания. Убеден съм, че същото важи и за познанията ѝ в областта на социологията.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен „доктор“ на Ваня Несторова.

проф. д.ю.н. Борис Велчев